

Bondshandleiding voor het opstellen van een projectplan Sportiviteit & Respect

Inhoudsopgave

Inleiding	
1. De thematiek Sportiviteit & Respect	
1.1 Sportiviteit & Respect met nadruk op fair play	
1.2 Onderling respect binnen de sportvereniging	
2. Beïnvloeding van gedrag in de sport	
2.1 Een onderscheid tussen houding en gedrag	
2.2 Op verschillende manieren houding en gedrag beïnvloeden	
3. Totaalbeleid en een integrale aanpak	
3.1 Bondsbeleid als onderdeel van S&R-totaalbeleid	
3.2 Bonden kunnen actief bijdragen aan sportiviteit, respect en fair play	
4. Het opstellen van een Sportiviteit & Respect-projectplan stapsgewijs	
- Inventariseer behoeften, knelpunten en vragen	
- Formuleer concrete doelen	
- Welke samenwerking wordt gezocht?	
- Wat wordt gedaan om de doelen te realiseren: de activiteiten en het activiteitenplan	
- Stel de begroting op	
5. Subsidiemogelijkheden	
6. Checklist	
Informatie en contact	

Inleiding

Sportiviteit & Respect-samenwerkingsverband

Sinds januari 2001 hebben NOC*NSF, NISB, NCSU, NCS en NKS de handen ineen geslagen en zijn gekomen tot de oprichting van een samenwerkingsverband, dat werkt onder de naam *Sportcode*. Het doel van Sportcode is de bevordering en stimulering van sportieve beoefening van sport, waarbij het accent ligt op Fair Play. Deze stimulering loopt via twee beleidslijnen – die van de georganiseerde en van de anders georganiseerde sport. Bij de eerste beleidslijn kan vooral worden gedacht aan verenigingen en bonden, de tweede lijn loopt via scholen, sportopleidingen, gemeenten en provinciale overheden. Hoewel beide lijnen de aandacht hebben van het samenwerkingsverband, ligt het accent toch vooral op de lijn van de georganiseerde sport. Binnen deze lijn spelen niet alleen de sportverenigingen, maar ook de *sportbonden* een belangrijke rol. Het samenwerkingsverband hecht er dan ook veel waarde aan dat bonden actief beleid voeren op het gebied van sportiviteit en respect, dat zijn doorwerking heeft op de verenigingen.

Doel van de handleiding

Deze handleiding is geschreven voor sportbonden en is een hulpmiddel bij het opstellen van een projectplan om sportiviteit en respect binnen de bond en haar verenigingen te bevorderen en stimuleren. Om bonden te stimuleren tot het voeren van een actief Sportiviteit & Respect-beleid, worden zij namelijk in de gelegenheid gesteld een subsidieaanvraag bij het Ministerie van VWS in te dienen. Het opgestelde projectplan kan daarbij dienen als subsidieaanvraag om een aanvullende financiële ondersteuning van het ministerie van VWS te verkrijgen. In deze handleiding is met name te lezen aan welke criteria dit projectplan moet voldoen, hoe zo'n projectplan is op te stellen en welke procedure wordt gevolgd voor toekenning van additionele financiering.

N.B.: Deze handleiding is ook op de website van het samenwerkingsverband geplaatst en kan daar worden gedownload (www.sportcode.nl , onder de button 'Bonden').
--

Verenigingsdraaiboek en quick scan bijgevoegd

Bij deze bondshandleiding zijn een verenigingsdraaiboek en een quick scan bijgevoegd. Deze zijn bijgevoegd omdat ze beide voor deze bondshandleiding belangrijk zijn voor het opstellen van het projectplan Sportiviteit & Respect. Het verenigingsdraaiboek is door het samenwerkingsverband ontwikkeld voor sportverenigingen om actief aan de slag te gaan met het ontwikkelen en uitvoeren van Sportiviteit & Respect-beleid. In dit verenigingsdraaiboek staan niet alleen de verschillende stappen die een vereniging kan nemen op sportiviteit en respect te bevorderen, maar ook is hierin een ordening aangebracht in activiteiten (interventies) die een vereniging kan inzetten om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. Dit verenigingsdraaiboek kan voor de bond een belangrijk hulpmiddel zijn om binnen verenigingen sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. De quick scan is een handig instrument waarmee inzicht kan worden gekregen in de beginsituatie op het gebied van sportiviteit, respect en fair play binnen de vereniging. Op grond van deze quick scan wordt niet alleen een diagnose gegeven van de beginsituatie, maar ook worden concrete aanbevelingen gegeven waarmee een vereniging aan de slag kan in verband met de bevordering van sportiviteit, respect en fair play. Het uitvoeren van een quick scan hangt samen met een van de belangrijkste uitgangspunten van het samenwerkingsverband, namelijk dat ingezette activiteiten moeten aansluiten bij een directe vraag en/of geconstateerde knelpunten.

Op verschillende plaatsen in deze bondshandleiding wordt gerefereerd aan het verenigingsdraaiboek en de quick scan.

Hoe deze bondshandleiding te lezen?

De handleiding is als volgt te lezen. Het eerste deel staat stil bij het belangrijkste inhoudelijke uitgangspunt: het projectplan, en de daaruit volgende subsidieaanvraag, moet zijn gericht op de bevordering van sportiviteit en respect, waarbij de nadruk dient te liggen op fair play. In het tweede deel wordt ingegaan op het uiteindelijke doel dat moet worden nagestreefd: het stimuleren van fair *gedrag*. Uitdrukkelijk moet het dus gaan om beïnvloeding van gedrag. Het derde deel van deze handleiding is gewijd aan de aanpak (strategie) die is te volgen om als bond sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. In het vierde deel wordt aangegeven hoe een projectplan 'Sportiviteit & Respect' is op stellen. Het vijfde deel gaat in op de procedure die wordt gevolgd in de mogelijkheid en behandeling van een subsidieaanvraag. Besloten wordt met een checklist op grond waarvan kan worden gecontroleerd of het projectplan wel voldoet aan de door het samenwerkingsverband opgestelde eisen en criteria.

1. De thematiek Sportiviteit & Respect

Het projectplan komt alleen dan in aanmerking voor subsidie indien deze is te plaatsen binnen het thema Sportiviteit & respect, en daarbij moet de nadruk liggen op (de bevordering van) fair play.

1.1 Sportiviteit & Respect met nadruk op fair play

Hoewel in de sport natuurlijk meerdere knelpunten en vragen bestaan die aandacht behoeven, geldt hier dat het hier moet gaan om de thematiek 'Sportiviteit & Respect'. Daarbij wordt de volgende tweedeling aangehouden:

- Fair play *in* de sport;
- De wijze waarop binnen de sportvereniging met elkaar wordt omgegaan.

Fair play in de sport

Fair play vormt de kern van Sportiviteit & Respect. Hoewel dit begrip verschillende betekenissen kent, wordt door het samenwerkingsverband een smalle visie op fair play aangehouden. Daarbij zijn de volgende, drie aandachtsgebieden te herkennen:

1. Omgang met regels
  - zich houden aan de geschreven regels;
  - zich houden aan 'de' ongeschreven regels;
  - aanpassen van regels
2. Omgang met anderen
3. Optimaliseren van gelijkheid van kansen

Ad. 1. Omgang met regels

Geschreven regels

Fair play heeft allereerst te maken met het zich houden aan de geschreven regels. Als spelers met elkaar in competitie treden dan is een voorwaarde van een eerlijke strijd dat ze zich aan de geschreven regels houden. Deze regels maken de wedstrijd en een zo gelijk mogelijke strijd immers mogelijk. Regels zijn dus een minimale voorwaarde van een wedstrijd. Spelers, maar ook trainers en coaches dienen zich bewust te zijn van het belang van het zich houden aan de regels en zich ook conform de regels te gedragen.

Ongeschreven regels

Niet alleen het zich houden aan de geschreven regels is van belang voor een goede sport, maar ook zijn er altijd bepaalde ongeschreven regels die van kracht zijn binnen de sport. Deze ongeschreven regels verschillen vaak per tak van sport. Zo wordt het als onsportief aangemerkt als binnen het tennis iemand tussen de slagenwisseling steeds vraagt om een handdoek om de ander uit z'n concentratie te halen of om in de rustpauzes tegen de tegenstander te praten om deze uit zijn normale doen te halen. Ook applaudiseren of juichen voor een dubbele fout van de tegenstander is unfair. Bij het voetbal gelden weer andere ongeschreven regels, zoals het uittrappen van een bal tijdens een blessure van de tegenstander en het vervolgens teruggooien van de bal naar de ploeg die het laatste in balbezit was. Zo zijn er meer voorbeelden te bedenken van regels die weliswaar niet zijn vastgelegd in het regelboekje, maar die wel degelijk een onderdeel vormen van fair of unfair gedrag.

Aanpassen van regels

Het derde aandachtspunt betreft het *aanpassen van regels* om fair play te stimuleren. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld de binnen het voetbal doorgevoerde zwaardere sanctie op de overtreding op en doorgebroken speler, waardoor de 'professionele overtreding' minder loont of de regel dat een keeper de bal binnen een paar seconden moet hebben weggetrapt, dit om tijdrekken te voorkomen. Tal van voorbeelden zijn te noemen om als bond wedstrijdreglementen zo aan te passen dat de kans op fair play binnen de sport wordt verhoogd.

Ad. 2. Omgang met anderen

Hoe gaan sporters, trainers, coaches en scheidsrechters met elkaar om tijdens de wedstrijd? Is er sprake van onderling respect of lijkt er eerder sprake is van een werkelijke strijd tussen de spelers en de teams, waarbij alles geoorloofd is als de scheidsrechter het maar niet ziet? Tonen de trainers onderling respect of is dit respect voor elkaar volledig afwezig? Worden beslissingen van de scheidsrechters door sporters en trainers geaccepteerd of wordt er veel gemopperd of zelfs gescholden? Geven de trainers en coaches het goede voorbeeld? Binnen dit 'aandachtsgebied' gaat het dus vooral om het effect van gedrag op elkaar. Unfair en onsportief gedrag zal hoe dan ook een negatief effect hebben op de anderen. En daarbij kan het zowel gaan om unfair gedrag van sporters als van coaches/trainers. Met name deze laatste groep is van wezenlijk belang in het bevorderen van sportieve/faire onderlinge omgangsvormen. De veronderstelling is dat wanneer sportiviteit, respect en fair play door velen wordt voorgeleefd, de kans het grootst is dat sportiviteit, respect en fair play een vanzelfsprekendheid wordt.

Ad. 3. Optimaliseren van gelijkheid van kansen

Organisaties hebben een belangrijke taak om *gelijkheid van kansen* te optimaliseren. Zo kunnen ze zorgdragen voor een zo eerlijk mogelijke competitie-indeling van de teams (gewichtsklassen, leeftijdsklassen, sterkte van de spelers). Aanpassingen indien door bijvoorbeeld weersomstandigheden ongelijke kansen ontstaan, zoals bij het schaatsen, vallen binnen dit streven naar gelijkheid van kansen. Ook verandering van de regels, zoals de doorgevoerde regel om bij de 500 meter wedstrijden twee ritten te schaatsen, waarin de ene keer in de binnenbaan wordt gestart en de andere keer in de buitenbaan (of vice versa) is zo'n regel die de kansgelijkheid bevordert.

Deze drie 'aandachtsgebieden' vormen de kern van fair play in de sport. Uit ervaring blijkt dat veel fair play-zaken die binnen sport spelen zijn te plaatsen binnen een of meerdere van deze aandachtsgebieden.

1.2 Onderling respect binnen de sportvereniging

Sportiviteit & Respect-beleid is breder dan alleen aandacht voor fair play binnen de sportwedstrijd. Niet alleen de wijze waarop binnen de sportwedstrijd met regels en elkaar wordt omgegaan is onderdeel van het Sportiviteit & Respect-beleid, maar ook de wijze waarop binnen de vereniging (dus *buiten* de sportwedstrijd) met elkaar wordt omgegaan. Worden bijvoorbeeld de scheidsrechters en de tegenstander op een respectvolle wijze ontvangen? Hoe gedragen de toeschouwers zich aan de kant ten opzichte van elkaar, de spelers en scheidsrechters? Moedigen ze de spelers aan of is het vooral veel mopperen en misschien zelfs schelden? Heerst er binnen de vereniging een sfeer van veiligheid of is er sprake van agressie of zelfs geweld? Deze vragen brengen allemaal iets tot uitdrukking over de wijze waarop binnen de sportvereniging met elkaar wordt omgegaan en over het onderlinge respect binnen de vereniging.

De relatie tussen Sportiviteit & Respect en fair play kan schematisch als volgt worden voorgesteld:

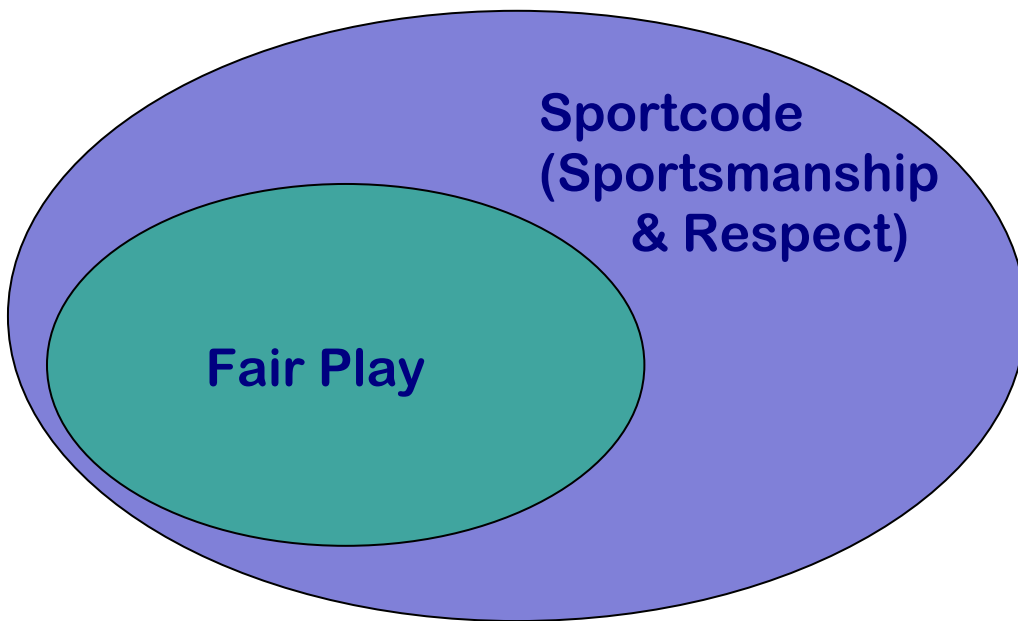

Fig 1.1: Relatie tussen Sportiviteit & Respect en Fair Play

2. Beïnvloeding van houding en gedrag

Sportiviteit, respect en fair play laten iets zien over de manier waarop sporters, trainers, coaches, ouders en scheidsrechters zich *gedragen* binnen de wedstrijd *en* de sportvereniging. Een van de belangrijkste uitgangspunten van het samenwerkingsverband is dat de ingezette activiteiten moeten zijn gericht op de *beïnvloeding van gedrag* zodat uiteindelijk iedereen zich binnen de sport(wedstrijd) en de vereniging op een sportieve, respectvolle en faire wijze gedraagt. Om dat te realiseren wordt op een specifieke manier te werk gegaan, waarbij de bijgeleverde quick scan en het verenigingsdraaiboek een belangrijke rol spelen.

2.1 Een onderscheid tussen houding en gedrag

Allereerst wordt door het samenwerkingsverband een onderscheid gemaakt tussen *houding* en *gedrag*. Met houding wordt dan bedoeld de attitude ten opzichte van sportiviteit, respect en fair play. Dus, hoe sporters, bestuurders, trainers en toeschouwers staan ten opzichte van en denken over sportiviteit, respect en fair play. Gedrag duidt op het *daadwerkelijk handelen* binnen de wedstrijd en de vereniging. Zo kan een sporter bijvoorbeeld een positieve houding hebben ten opzichte van fair play, maar in de wedstrijd blijkt dat hij alle regels aan zijn laars lapt en zich vooral unfair gedraagt. Voor de hand ligt dan om vooral te bezien hoe het gedrag kan worden veranderd, in plaats van dat uitleg wordt gegeven over fair play. Ook kan het zo zijn dat trainers en sporters zich in de wedstrijd unfair gedragen, omdat ze in het geheel niet weten wat fair play of unfair play nu eigenlijk is. Het ontbreekt de sporters en trainers simpelweg aan *kennis* over dit begrip. Dan ligt wel voor de hand eens uit te leggen wat met fair play wordt bedoeld en wat wordt verwacht van sporters en trainers tijdens de wedstrijd.

De tweedeling tussen houding en gedrag wordt ook in de quick scan en het verenigingsdraaiboek aangehouden. Zo meet de quick scan onder andere de fair play-houding van de sporter en de trainer. Daarbij gaat het om vragen over hoe men *denkt* over fair play tijdens de sportwedstrijd. Hoe denken spelers en trainers bijvoorbeeld over (mede)spelers, scheidsrechter(s), regels, ouders, tegenstander en 'gelijkheid van kansen'. Ook het gedrag van sporters en trainers tijdens de wedstrijd en het gedrag van beide doelgroepen binnen de sportvereniging wordt gemeten. Tal van categorieën worden onderscheiden, waarin duidelijkheid ontstaat over het fair play-gedrag van de sporters en trainers ten opzichte van de tegenstander, de scheidsrechter, andere leden binnen de vereniging. Door het uitvoeren van een quick scan ontstaat dus vooral een beeld van (1) de houding ten opzichte van fair play, (2) het fair play-gedrag en (3) sportiviteit en respect-gedrag binnen de sportvereniging.

Voor een uitgebreidere uitleg van deze quick scan kan worden verwezen naar de quick scan zelf!
--

2.2 Op verschillende manieren houding en gedrag beïnvloeden

Op grond van de quick scan kan onder andere worden vastgesteld welke specifieke activiteiten het beste zijn in te zetten om de houding en het gedrag te beïnvloeden. Het aanbod van het samenwerkingsverband kan dus *op maat* worden ingezet. Als bijvoorbeeld uit de quick scan blijkt dat vooral de houding van sporters en trainers ten opzichte van de scheidsrechter problematisch is, dan ligt het voor de hand de activiteiten te richten op 'de gewenste houding van sporters en trainers ten opzichte van de scheidsrechter'.

Het samenwerkingsverband maakt dus niet alleen een onderscheid tussen houding en gedrag, maar ook een hiermee verband houdende indeling van activiteiten gericht op (1) de houding van de sporters en de trainers en activiteiten gericht op (2) het gedrag van de sporters en de trainers.

Activiteiten gericht op de houding van sporters en trainers

Als de houding van sporters en trainers ten opzichte van sportiviteit, respect en fair play 'laag scoort' dan is niet te verwachten dat het gedrag van sporters en trainers ten aanzien van sportiviteit, respect en fair play hoog zal scoren. Een eerste stap om de houding (en uiteindelijk het gedrag) te veranderen is *kennisoverdracht* of *informatieoverdracht*. Kennis kan daarbij worden begrepen als het geven van informatie of voorlichting over sportiviteit, respect en fair play. Wat wordt bijvoorbeeld bedoeld met fair play? Wat is een faire houding van sporters en trainers ten opzichte van scheidsrechters en de tegenstander? Wat wordt van sporters, trainers, ouders en toeschouwers verwacht in verband met sportiviteit, respect en fair play. Zo kan door de bond een campagne worden gestart waarin het onderwerp 'sportiviteit, respect en fair play' onder de aandacht wordt gebracht. Natuurlijk zijn campagnes ook gericht op het uiteindelijk veranderen van gedrag, maar vaak hebben deze campagnes tot doel te informeren en aan te zetten tot nadenken over het 'eigen' gedrag.

Een tweede stap, vaak logisch volgend op de eerste, is om sporters, trainers en ouders te betrekken bij activiteiten gericht op het *vormen van een mening* over sportiviteit, respect en fair play. Nadat het onderwerp onder de aandacht is gebracht en hierover is geïnformeerd, kan worden overgegaan op werkvormen/activiteiten die zijn gericht op meningsvorming. Is bij kennisoverdracht dus vooral sprake van het 'passief' ontvangen van informatie, tijdens deze tweede stap van meningsvorming staat de actieve betrokkenheid van de betreffende doelgroepen centraal. Zo kunnen (regio)bijeenkomsten worden georganiseerd waar verschillende doelgroepen zelf discussiëren over fair play op grond van stellingen of in een rollenspel worden betrokken bij fair play.

Activiteiten gericht op het gedrag van sporters en trainers

Uit de quick scan kan blijken dat de houding van sporters en trainers ten opzichte van sportiviteit, respect en fair play wel hoog scoren, maar dat het feitelijke gedrag unfair en onsportief is. Dat betekent dat het niet zozeer de houding is die problemen oplevert, maar het feitelijke gedrag in de wedstrijd en/of binnen de club blijkt problematisch. Er kan, kortom, een verschil bestaan tussen hoe men *denkt* over sportiviteit, respect en fair play en hoe men zich *feitelijk gedraagt*. Zinvol kan dan zijn om onderlinge afspraken te maken over hoe men zich moet gedragen binnen de wedstrijd en binnen de sportvereniging. Daarbij gaat het niet alleen om het maken van afspraken en deze afspraken in regels en gedragsconventanten vast te leggen, maar ook om controle op naleving en sanctionering indien men zich niet aan de opgestelde regels houdt. Met activiteiten die zijn gericht op regelgeving, controle en sancties wordt feitelijk geprobeerd om sportiviteit, respect en fair play af te dwingen. Dit kan zowel door activiteiten op vereningsniveau als op bondsniveau. Regels opgesteld door verenigingen aangaande gedrag binnen de wedstrijd en op de vereniging kunnen de vorm aannemen van een contract, waarmee de leden instemmen en die bij overtreding worden gesanctioneerd. Ook in reglementen van bonden aangaande overtredingen en de schorsingen die hieraan zijn verbonden kan ervoor worden gekozen strenger te straffen in verband met unfair gedrag van sporters en trainers.

Hoewel houding en gedrag vaak sterk met elkaar samenhangen, is het dus toch zinvol het onderscheid aan te houden en de activiteiten hierop te ordenen.

3. Totaalbeleid en een integrale aanpak

Om sportiviteit en respect te stimuleren werkt een beïnvloeding vanuit meerdere kanten en door middel van verschillende methodieken het beste. Binnen het samenwerkingsverband 'Sportcode' worden de houding en het gedrag van sporters en trainers niet direct beïnvloed, maar vooral indirect via *intermediairs*. Er is dus gekozen voor een *totaalbeleid* en er wordt gestreefd naar een *integrale aanpak* waarbij verschillende intermediairs, organisaties en groepen samenwerken om sportiviteit en respect te stimuleren. Hieronder staan de belangrijkste intermediairs waarop het samenwerkingsverband zich richt, schematisch neergezet.

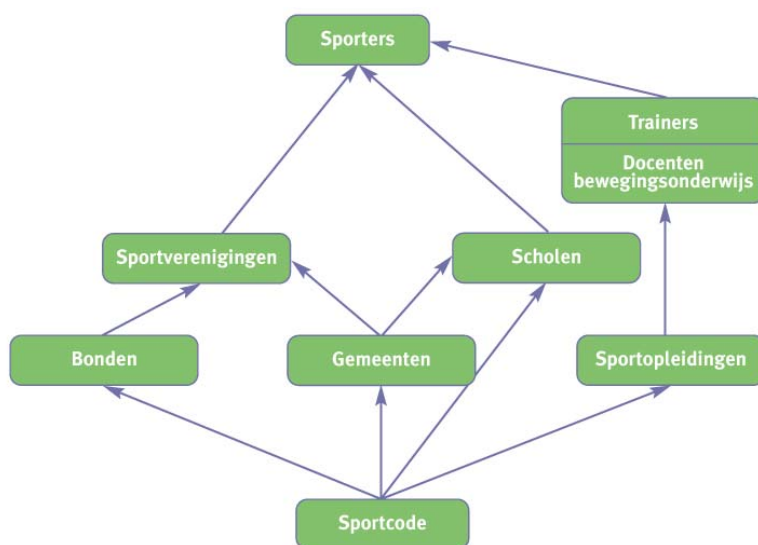

Fig. 3.1: Schema waarop het samenwerkingsverband 'Sportcode' zich richt

3.1 Bondsbeleid als onderdeel van S&R-totaalbeleid

Gemeenten, scholen, sportopleidingen, bonden, sportverenigingen allemaal kunnen ze dus hun steentje bijdragen aan de bevordering van meer sportiviteit, respect en fair play binnen de sport. Zo bestaat voor bijvoorbeeld sportverenigingen een breed aanbod van verschillende activiteiten die zijn in te zetten om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. Dit aanbod is systematisch ondergebracht in het bijgeleverde verenigingsdraaiboek dat verenigingen ondersteunt bij het opstellen van Sportiviteit & Respect-beleid. Een soortgelijke handleiding is ook ontwikkeld voor gemeenten. In deze handleiding met de titel 'Sportiviteit & Respect: in 6 stappen naar een gemeentelijk beleidsplan' wordt in verschillende stappen uitgelegd hoe gemeenten (en Provinciale Sportraden) aan de slag kunnen met het ontwikkelen van Sportiviteit & Respect-beleid (deze handleiding is te bestellen bij NISB, zie: 'Informatie en Contact' elders in deze handleiding). Ook bonden vormen een belangrijke intermediair om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen en ze kunnen in die zin dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het voorgestane totaalbeleid. In het volgende schema wordt de reol van bonden in één oogopslag duidelijk:

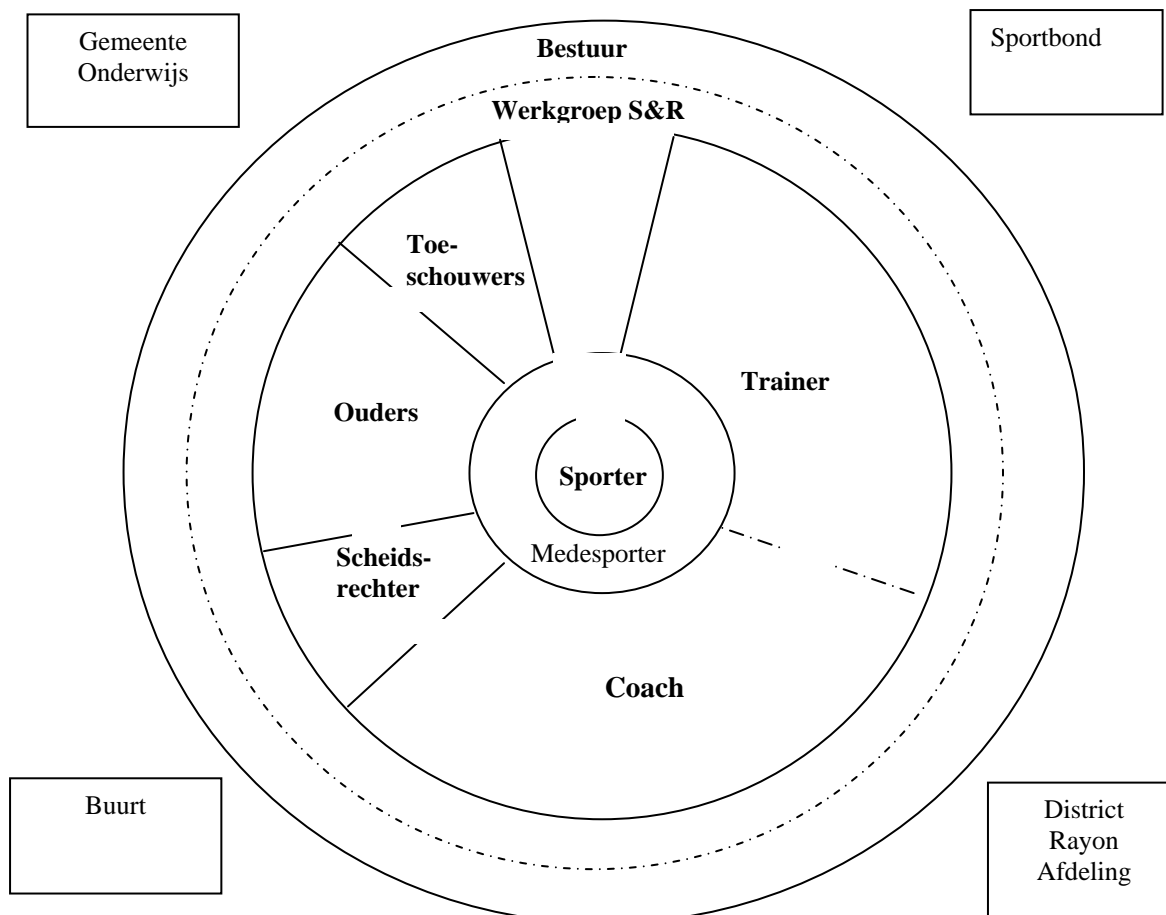

Fig. 3.2: Beïnvloeding van sportiviteit, respect en fair play

Uit dit schema blijkt dat zowel binnen de vereniging zelf sprake kan zijn van totaalbeleid, alsook dat sportverenigingen op hun beurt zijn opgenomen in totaalbeleid, waarin vooral bonden en gemeenten een belangrijke rol spelen. In het verenigingsdraaiboek is het ronde schillenschema nader uitgewerkt voor verenigingen, maar ook de bonden kunnen actief bijdragen aan sportiviteit, respect en fair play.

3.2 Bonden kunnen actief bijdragen aan sportiviteit, respect en fair play

Een bond bestaat uit verschillende *geledingen*. Weliswaar verschilt de organisatiestructuur per bond, maar de meeste bonden hebben in ieder geval een (1) bestuur (2) een afdeling p.r & marketing, (3) een tuchtcommissie, (4) een afdeling opleidingen, (5) een commissie reglementen en (6) een afdeling verenigingsondersteuning. Binnen al deze geledingen kan actief iets worden gedaan aan het stimuleren van sportiviteit en respect. Exemplarisch worden enkele voorbeelden gegeven.

De bond kan zelf veel doen

Zo kan het *bestuur* initiatief nemen om Sportiviteit & Respect op de beleidsagenda te zetten. Ook kan het bestuur een inventarisatie, bijvoorbeeld in de vorm van een korte enquête, houden onder

sportverenigingen, hoe het is hierbinnen gesteld met sportiviteit, respect en fair play. De afdeling *p.r. & marketing* kan worden ingeschakeld om sportiviteit, respect en fair play onder de aandacht te brengen bij sportverenigingen. Op de website van de bond kan bijvoorbeeld een speciale plaats worden gereserveerd voor sportiviteit en respect. Op de Website-pagina 'Producten en diensten' of 'Projecten en activiteiten' kan een aparte plaats worden gecreëerd voor producten en diensten die verenigingen kunnen inzetten om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. Zo kan er bijvoorbeeld voor worden gekozen te informeren over de verschillende activiteiten die, onderverdeeld naar doelgroep, staan beschreven in het verenigingsdraaiboek. Naast de website kunnen verenigingen over sportiviteit, respect en fair play worden geïnformeerd door middel van de periodiek uitgegeven nieuwsbrieven en bondsbladen. Om verschillende doelgroepen van verenigingen te informeren *en* aan te zetten tot het vormen van een mening over sportiviteit, respect en fair play, kan een campagne worden ontwikkeld.

Een voorbeeld van een Sportiviteit & Respect-campagne is die van de Koninklijke Nederlandse Hockeybond (KNHB). Deze campagne bestaat niet alleen uit verschillende posters met daarop ludieke slogans, maar hieraan gekoppeld is ook een aparte website met daarop onder andere een verenigingsenquête over de ervaringen met de campagne 'Sportiviteit en Respect' (zie: www.zwartekaart.nl).

Het merendeel van de bonden verzorgt *kaderopleidingen* voor bestuurders, scheidsrechters, trainers/coaches (al dan niet onderverdeeld naar jeugdtrainers en seniortrainers). Veel bonden leiden mensen op om wedstrijden binnen de eigen club te leiden of om door de bond aangesteld te worden om wedstrijden te leiden. De bond kan ernaar streven om binnen de *scheidsrechtersopleidingen* aandacht te besteden aan sportiviteit, respect en fair play. Ook kan de bond rechtstreeks naar de vereniging specifieke activiteiten en interventies inzetten om scheidsrechters te informeren en te laten meedenken over sportiviteit, respect en fair play (zie: verenigingsdraaiboek). Voor *trainers* geldt dat ze een van de belangrijkste beïnvloeders zijn van een faire houding en fair gedrag van de sporters. Als trainers het goede voorbeeld geven en fair play voorleven, dan zal zich dit gedrag ook sneller voordoen bij de sporters. Van belang is dus dat binnen de bondsopleidingen aandacht wordt besteed aan het belang van sportiviteit, respect en fair play voor de sport en indien nodig voor deze opleiding lessen te ontwikkelen over fair play in de sport. Net als bij scheidsrechters kunnen bonden de vereniging ook activiteiten en interventies aanbieden. De *commissie reglementen* kan regels en reglementen aanpassen of zelfs nieuwe regels opstellen, ter bevordering van fair play binnen de sport. Geëxperimenteerd kan worden met het aanpassen van regels, waardoor sportiviteit, respect en fair play worden bevorderd. Binnen de *tuchtcommissie* wordt onder andere een strafmaat bepaald voor overtredingen die zijn begaan binnen de wedstrijd. De tuchtcommissie kan een *registratie*-systeem opzetten waarbinnen de aard van de (zware) overtredingen wordt bijgehouden. Op die manier kan inzicht worden verkregen in de aard van unfair gedrag binnen de wedstrijden. De tuchtcommissie kan unfair gedrag zwaarder sanctioneren.

De bond kan verenigingen stimuleren en ondersteunen

Een belangrijke taak die bonden zichzelf stellen is de ondersteuning van verenigingen. Bijna iedere bond heeft wel een aparte pagina op de website waarop verschillende onderwerpen staan die verenigingen kunnen helpen bij het uitvoeren van activiteiten binnen de vereniging. Naast het noemen van de belangrijkste activiteiten die verenigingen kunnen inzetten om sportiviteit, respect en fair play te stimuleren, kunnen bonden in het kader van verenigingsondersteuning ook de volgende acties ondernemen om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen:

- Verzorgen van regionale bijeenkomsten waar uitleg gegeven wordt over het verenigingsdraaiboek
- Ondersteuning bij de *inventarisatie van knelpunten* en behoeftenonderzoek binnen sportverenigingen (een van de eerste stappen binnen het draaiboek).
- Verenigingsconsulenten of verenigingsambassadeurs opleiden hoe te werken met het verenigingsdraaiboek binnen de verenigingen;

- Aanbieden van specifieke activiteiten en interventies aan de vereniging, zoals deze in het verenigingsdraaiboek staan beschreven. Bijvoorbeeld:
  - Verspreiden van de quick scan;
  - Aanbieden van artikelen voor clubbladen gericht op ouders, toeschouwers of trainers;
  - Organiseren van regiobijeenkomsten 'sportiviteit & Respect';
  - Hulp bij het opstellen van een convenant;
  - ...
- Zorgdragen voor de implementatie van het verenigingsdraaiboek door middel van '*linking agents*' (verenigingsondersteuners, verenigingsconsulenten, ambassadeurs);

De bond kan, kortom, dus verschillende activiteiten inzetten om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. Een aanpak vanuit meerdere kanten zal daarbij het meeste effect sorteren. Zoals gezien, kunnen de bonden *zelf* iets doen aan sportiviteit en respect en ook kunnen bonden verenigingen stimuleren en ondersteunen om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen. Als bijvoorbeeld blijkt dat trainers zich binnen sportverenigingen niet fair gedragen en dus te weinig het goede voorbeeld geven dan kan hieraan iets worden gedaan door binnen de eigen bond hier aandacht aan te besteden en de vereniging te ondersteunen. Binnen de bond zelf kan er naar worden gestreefd om binnen de trainersopleidingen structureel aandacht te besteden aan fair play. Tegelijkertijd kunnen aan de vereniging activiteiten worden aangeboden die zijn gericht op het bevorderen van fair play onder trainers.

4. Het opstellen van een Sportiviteit & Respect-projectplan stapsgewijs

Deze vierde stap bevat de richtlijnen voor het opstellen van een projectplan dat in aanmerking kan komen voor een aanvullende subsidie. Dit projectplan moet worden opgesteld door de bond zelf en hierin moet duidelijk naar voren komen wat de bond de komende jaren gaat doen om sportiviteit, respect en fair play te bevorderen en voor welke specifieke activiteiten ze uiteindelijk de additionele financiering aanvragen. De uitgangspunten zoals die hiervoor in deze handleiding zijn neergezet, moeten in dit plan zijn verwerkt. In dit projectplan dienen in ieder geval de volgende zaken duidelijk worden beschreven:

1. Inventariseer behoeften, knelpunten en vragen: 'Wat is er aan de hand?'
2. Geef een heldere omschrijving van de doelen: 'Waar streven we naar?'
3. Geef aan welke samenwerking (eventueel) wordt gezocht: 'Met wie gaan we het doen?'
4. Wat wordt gedaan om de doelen te realiseren: de activiteiten en het activiteitenplan: 'Hoe gaan we het doen?'
5. Stel de begroting op: 'Hoeveel gaat het kosten?'

1. Inventariseer behoeften, knelpunten en vragen

Doel van deze stap. In kaart brengen van de behoeften, knelpunten en vragen door middel van een (eerste) inventarisatie.

Een van de uitgangspunten van het samenwerkingsverband is dat het projectplan en de activiteiten die hierbinnen worden uitgevoerd moeten aansluiten bij bestaande vragen en/of behoeften. Om enig zicht hierop te krijgen moet een eerste inventarisatie worden gehouden. Daarbij hoeft het geenszins te gaan om een uitvoerig onderzoek. Een gemêleerde werkgroep bestaande uit scheidsrechters, ouders, sporters, trainers/coaches en bestuurders kan op grond van eigen ervaringen en navraag binnen eigen kring een goed beeld geven van de knelpunten, vragen en behoeften op het terrein van sportiviteit, respect en fair play.

Tijdens deze, eerste inventarisatie is het zinvol een onderscheid te maken tussen:

1. Verschillende doelgroepen.
2. 'Houding en gedrag *in* de wedstrijd' en 'houding en gedrag *binnen* de sportvereniging'.

In het schillenschema op pagina [***] staan de belangrijkste doelgroepen binnen een sportvereniging genoemd: de sporter/medesporter, de trainer/coach, de toeschouwer, ouders, het bestuur en de arbitrage. In feite zijn deze groepen bepalend en verantwoordelijk voor sportiviteit, respect en fair play in de wedstrijd, rondom de wedstrijd en binnen de vereniging. Daarbij kan het gaan om de houding ten opzichte van sportiviteit, respect en fair play en om het gedrag. Zo kan bijvoorbeeld een sporter wel vinden dat hij een tegenstander niet onderuit mag halen als deze alleen op de goal afgaat, maar als hij dit tijdens de wedstrijd wel doet, dan is er sprake van een kloof tussen houding en gedrag. Voor de verschillende vragen die tijdens deze inventariserende ronde zijn te stellen, kan worden verwezen naar het verenigingsdraaiboek (zie: Stap 2: Analyse van de huidige situatie) en de quick scan. Na een eerste inventarisatie door de werkgroep kan er vervolgens nog voor worden gekozen in een soort pilot onder 20 of 30 verenigingen de analyse uit te voeren door middel van de bijgeleverde quick scan.

Nadat deze inventarisatie is uitgevoerd moeten (1) de belangrijkste conclusies worden getrokken en (2) aanbevelingen worden geformuleerd over wat kan of zelfs moet worden veranderd. Deze conclusies en aanbevelingen kunnen in onderstaande, twee (voorbeeld!)werkbladen worden ingevuld.

N.B.: Tijdens deze eerste fase kan het samenwerkingsverband ondersteuning bieden!

De belangrijkste conclusies (1) per doelgroep onderverdeeld naar (2) 'houding en gedrag ten opzichte van fair play *in* de wedstrijd' en 'houding en gedrag ten opzichte van sportiviteit en respect *binnen* de sportvereniging'.

Werkblad 1: Belangrijkste conclusies

Doelgroep	Fair play in de wedstrijd	Sportiviteit en respect binnen de sportvereniging
Houding sporters t.o.v.:	1. Sporters zijn niet op de hoogte van de spelregels 2.	1..... 2.....
Gedrag sporters:	1. Sporters schelden veel op elkaar 2. Sporters hebben geen respect voor de scheidsrechter	1. Sporters stelen van elkaar 2.....
Houding trainers/coaches t.o.v.:	1..... 2.....	1.....
Gedrag trainers/coaches:	1.	
Houding toeschouwers t.o.v.:		
Gedrag toeschouwers:		
Houding ouders t.o.v.:		
Gedrag ouders:		
Houding bestuur t.o.v.:		
Gedrag bestuur:		
Houding scheidsrechters t.o.v.:		
Gedrag scheidsrechters:		

Schrijf in onderstaand werkblad voor elke doelgroep de belangrijkste aanbevelingen om verandering aan te brengen

Werkblad 2: Belangrijkste aanbevelingen

Doelgroep	Fair play in de wedstrijd	Sportiviteit en respect binnen de sportvereniging
<p>Houding sporters t.o.v.:</p> <p>Gedrag sporters:</p>	<p>1. Breng de sporters de spelregels bij 2.....</p> <p>1. Breng het schelden terug 2.....</p>	<p>1.....</p> <p>2 .....</p>
<p>Houding trainers/coaches t.o.v.:</p> <p>Gedrag trainers/coaches:</p>		
<p>Houding toeschouwers t.o.v.:</p> <p>Gedrag toeschouwers:</p>		
<p>Houding ouders t.o.v.:</p> <p>Gedrag ouders:</p>		
<p>Houding bestuur t.o.v.:</p> <p>Gedrag bestuur:</p>		
<p>Houding scheidsrechters t.o.v.:</p> <p>Gedrag scheidsrechters:</p>		

2. Formuleer concrete doelen

Doel van deze stap: Formuleren van concrete doelen die in het projectplan worden nagestreefd.

Tijdens de inventarisatie is de beginsituatie in beeld gebracht en uiteindelijk zijn verschillende conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd. Op deze aanbevelingen wordt tijdens deze, tweede stap voortgeborduurd door te bezien hoe deze zijn om te zetten in heldere en concrete doelstellingen. Doelen zijn te omschrijven als bepaalde wensen die worden nagestreefd. Deze doelen kunnen lopen van vrij algemeen naar specifiek. Het meest algemene doel dat in het projectplan hoe dan ook moet worden nagestreefd is 'het bevorderen van een sportieve beoefening van sport, waarbij het accent ligt op fair play'. Dit is immers het hoofddoel van het samenwerkingsverband 'Sportiviteit & Respect'. Dit doel is wel richtinggevend voor het hier op te stellen projectplan, maar te algemeen geformuleerd. Het algemene doel moet dus nader worden *gespecificeerd* naar naar concrete doelen.

In het formuleren van concrete doelen dienen de conclusies en aanbevelingen uit de inventarisatie te worden meegenomen. Daarbij kan net als in geval van de inventarisatie een onderverdeling worden gemaakt tussen (1) doelgroepen, (2) fair play in de wedstrijd en sportiviteit en respect binnen de vereniging en (3) of het gaat om doelen die betrekking hebben op houding of gedrag. Tijdens deze stap moeten dus, op grond van de aanbevelingen uit de inventarisatie, verschillende, concrete doelen worden geformuleerd. Daarbij moeten de volgende vragen worden beantwoord:

1. Op welke doelgroepen zijn de doelen gericht?
2. Hebben de doelen betrekking op 'fair play in de wedstrijd' of 'sportiviteit en respect binnen de vereniging'?
3. Zijn de doelen gericht op beïnvloeding van de houding en/of van het gedrag?

Als bijvoorbeeld uit de inventarisatie blijkt dat de jeugdsporters voortdurend de spelregels overtreden dan kan die conclusie aanleiding zijn tot het formuleren van een doel als 'Stimuleren van 'zich houden aan de spelregels' binnen de wedstrijd'. Als uit de inventarisatie verder blijkt dat de overtredingen van de regels komt doordat er te weinig spelregelkennis is, dan kan bijvoorbeeld het volgende specifieke doel worden geformuleerd: 'Verbeteren van de spelregelkennis onder de jeugdige sporters.' Mocht uit de inventarisatie verder blijken dat het publiek zich onsportief gedraagt tijdens de wedstrijden, dan kan ook het volgende doel worden geformuleerd: 'Bevorderen van sportiviteit en respect onder de toeschouwers.' Ook kan uit de inventarisatie blijken dat verenigingen steeds vaker ervaren dat ouders zich tijdens de wedstrijden van hun kinderen onsportief gedragen. Ze mopperen op de scheidsrechter, de tegenstander en de eigen sporters. Een derde doel kan dan zijn 'bevorderen van sportiviteit, respect en fair play onder de ouders'.

Tip: Probeer de subdoelen zo SMART mogelijk te formuleren:

- **Specifiek:** Om welke doelgroepen gaat het?
- **Meetbaar:** Formuleer het doel in meetbare resultaten
- **Acceptabel:** De doelgroep en de direct betrokkenen moeten zich kunnen vinden in de opgestelde doelen. (Betrek deze ook bij het opstellen van de doelen!).
- **Realistisch:** Stel de doelen niet te hoog of te laag: ze moeten haalbaar zijn.
- **Tijdsduur:** Geef aan wanneer het doel bereikt dient te zijn (kan ook onder stap 4 in dit projectplan worden geformuleerd) .

Werkblad 3: Opstellen van doelen per doelgroep onderverdeeld naar ‘doelen gericht op de houding’ en ‘doelen gericht op het gedrag’.

Doelgroep	Doel 1	Doel 2	Doel 3	Doel 4
Sporters	<p>Gericht op houding: Op de helft van het seizoen kennen de sporters de spelregels</p> <p>Gericht op gedrag: Het aantal regelovertredingen neemt af in de loop van het seizoen</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>
Trainers/coaches	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>
Toeschouwers	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>
Ouders	<p>Gericht op houding Op de helft van Het seizoen hebben de een positieve houding t.a.v. sportiviteit, respect en fair play</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>
Bestuur	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>
Scheidsrechter	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>	<p>Gericht op houding .....</p> <p>Gericht op gedrag .....</p>

3. Welke samenwerking wordt gezocht?

Doel van deze stap: Aangeven met wie wordt samengewerkt of met wie de samenwerking wordt gezocht

De sportbond is niet de enige die kan bijdragen aan sportiviteit en respect binnen de sport (zie: schema ***). Ook bijvoorbeeld gemeenten, Provinciale Sportraden en scholen zijn actief op dit terrein. Om te voorkomen dat verschillende instanties hetzelfde doen is het verstandig om, waar mogelijk, *samenwerking* te zoeken en op die manier te werken aan totaalbeleid. Op het moment dat bijvoorbeeld het projectplan wordt opgesteld zou het ook kunnen zijn dat in bepaalde gemeentes al actief sportiviteit en respect-beleid wordt gevoerd.¹ Voor de hand ligt dan met de gemeentes tot een goede afstemming te komen en de vertegenwoordigers te betrekken in het opstellen van de projectplan en de aanvraag. Afstemming met andere partners voorkomt niet alleen dat onafhankelijk van elkaar hetzelfde wordt gedaan, maar ook kunnen de verschillende partners elkaar versterken. Deze afstemming kan het beste worden gezocht tijdens het opstellen van het projectplan, maar ook tijdens de uitvoering van de plannen.

Tip: Bij het samenwerkingsverband bestaat een overzicht over wie (scholen, gemeenten, provinciale sportraden, sportbuurtwerk, sportbonden, sportverenigingen) actief zijn om sportiviteit, respect en fair play te stimuleren.

De volgende vragen dienen hier te worden beantwoord:

1. Zijn er andere instanties die zich richten op het stimuleren van sportiviteit en respect binnen de sport?
2. Welke samenwerking kan worden gezocht?
3. Welke globale rolverdeling kan worden aangehouden?

---

¹ De gemeente kan bijvoorbeeld al actief zijn om Sportiviteit & Respect te bevorderen door middel van de gemeentemap. Voor een overzicht van gemeenten die al actief zijn, kan navraag worden gedaan bij NISB (zie: 'Meer informatie en contact' elders in deze handleiding).

4. Wat wordt gedaan om de doelen te realiseren: de activiteiten en het activiteitenplan

Doel van deze stap: Systematisch opstellen van de activiteiten die het komende jaar/de komende jaren worden ingezet om de opgestelde doelen te realiseren.

Nadat helder is welke specifieke doelen worden nagestreefd, op welke doelgroepen de doelen zijn gericht en met welke samenwerkingspartners wordt samengewerkt, kan worden nagedacht over de concrete *activiteiten* die de komende jaren worden ingezet om de opgestelde doelen te realiseren. In feite komt in deze stap alles samen. Achtereenvolgens moet het volgende worden gedaan:

1. Stel per afzonderlijk doel de *activiteiten* op.
2. Geef aan of de activiteiten primair zijn gericht op verandering van *houding* of verandering van *gedrag*.
3. Maak duidelijk *door wie* de activiteiten worden ingezet.
4. Maak een *keuze* en breng een *planning* en *fasering* aan in de uit te voeren activiteiten.

Op werkblad 3 zijn verschillende doelen per doelgroep geformuleerd. Stel nu dat op dat werkblad in verband met de doelgroep 'trainers' als doel is opgesteld 'bevorderen van een fair play-houding ten opzichte van scheidsrechters en tegenstanders'. Om dit te realiseren kunnen activiteiten worden gekozen die zijn gericht op de houding van trainers/coaches:

- Organiseren van regiobijeenkomsten 'sportiviteit en respect' voor trainers coaches en scheidsrechters;
- Samenstellen van brochures over fair play voor trainers en coaches en welke invloed fair gedrag heeft op sporters;
- Ontwikkelen en implementeren van modules binnen de bondsopleiding trainer/coaches;
- Ontwikkelen van een campagne gericht op trainers en coaches;
- Clubartikelen schrijven over sportiviteit, respect en fair play binnen de vereniging;
- ...

De activiteiten zijn dus primair gericht op de doelgroep trainer/coach, vooral op informeren en het vormen van een mening en ze zijn uit te voeren door de bond en/of de vereniging. Een campagne kan bijvoorbeeld worden ontwikkeld door de bond en ook het implementeren van modules binnen bondsopleidingen zal onder de verantwoordelijkheid vallen van bonden. Het organiseren van regiobijeenkomsten en het schrijven van clubartikelen kan ook door de vereniging zelf worden gedaan, maar ook in samenwerking met Provinciale Sportraden, Sportservicepunten en verenigingsondersteuners. Als dat is gebeurd, moet een keuze worden gemaakt uit welke activiteiten uiteindelijk worden ingezet. Immers, niet alle activiteiten kunnen tegelijkertijd en gericht op iedere doelgroep worden uitgevoerd. De keuze voor welke activiteiten uiteindelijk worden ingezet, hangt mede af van beschikbare tijd, urgentie van het knelpunt of vraag en de uitvoerbaarheid. Nadat de keuzes zijn gemaakt, dient een fasering en planning te worden aangebracht in wanneer de activiteiten worden gestart en wanneer ze eindigen (=looptijd). Deze stap kan uiteindelijk worden herhaald voor alle opgestelde doelen die zijn geformuleerd in verband met de afzonderlijke doelgroepen.

Vul op werkblad 4 het uiteindelijke *activiteitenplan* in (over het eerste jaar en het tweede jaar):

Gericht op	Activiteiten	Uitgevoerd/ingezet door	Planning en fasering (looptijd)
Houding sporters	1. Organiseren regiobijeenkomsten 2. Ontwikkelen S&R-campagne	1. Bond en sportverenigingen 2. Bond	- Eerste helft van het sportseizoen - April – september 2004
Gedrag sporters	1. .... 2.	1. .... 2.	
Houding trainers /coaches	1. .... 2.	1. .... 2.	
Gedrag trainers /coaches	1. .... 2.	1. .... 2.	
Houding toeschouwers	1. .... 2.	1. .... 2.	
Gedrag toeschouwers	1. .... 2.	1. .... 2.	
Houding ouders	1. .... 2.	1. .... 2.	
Gedrag ouders	1. .... 2.	1. .... 2.	
Houding bestuur	1. .... 2.	1. .... 2.	
Gedrag bestuur	1. .... 2.	1. .... 2.	
Houding scheidsrechters	1. .... 2.	1. .... 2.	
Gedrag scheidsrechters	1. .... 2.	1. .... 2.	

5. Stel de begroting op

Doel van deze stap: Opstellen van een transparante begroting

De begroting moet worden opgesteld voor het jaar waarin de activiteiten worden uitgevoerd en de subsidie wordt aangevraagd. In de begroting moet het volgende staan:

1. De activiteiten die de komende jaren (uitgesplitst naar subsidiejaar) worden uitgevoerd (zie: stap 4);
2. De dagdelen die worden besteed aan de afzonderlijke activiteiten;
3. De bijdrage die bonden, partner(s) van het samenwerkings en het VWS moeten leveren;
4. Kosten per jaar;
5. Totale kosten over beide (subsidie)jaren.

Het volgende format kan worden aangehouden om de begroting op te stellen:

Jaar 1	Activiteiten	Dagdelen	Bond	Partner werkingsverband	VWS	Totale kosten
Hier: Invullen het jaar waarvoor de subsidie wordt aangevraagd	Hier: Welke activiteiten door de <u>BOND</u> worden verricht	Dagdelen per activiteit	Door bond	Door partner samenwerkings- verband	Door VWS	
	Activiteit 1:					
	Activiteit 2:.....					
	Activiteit 3:					
	.....					
	Hier: Welke activiteiten door partner(s) samenwerkingsverband verricht					
	Activiteit 1:					
	Activiteit 2:					
	Activiteit 3:					
	.....					

Totaal jaar 1:

Euro ...

Jaar twee	Activiteiten	Dagdelen	Bond	Partner werkingsverband	VWS	Totale kosten
Hier: Invullen het jaar waarvoor de subsidie wordt aangevraagd	Hier: Welke activiteiten door de BOND worden verricht	Dagdelen per activiteit	Door bond	Door partner samenwerkings- verband	Door VWS	
	Activiteit 1:					
	Activiteit 2:.....					
	Activiteit 3:					
	.....					
	Hier: Welke activiteiten door partner(s) samenwerkingsverband verricht					
	Activiteit 1:					
	Activiteit 2:					
	Activiteit 3:					
	.....					

Totaal jaar 2:

Euro .....

Totaal jaar een en jaar twee: Euro .....

5. Subsidiemogelijkheden

Tussen het samenwerkingsverband en VWS zijn afspraken gemaakt over de mogelijkheid om een subsidie aan te vragen. Het projectplan kan, met andere woorden, in aanmerking komen voor een (additionele) financiering. Hieronder worden de belangrijkste punten van de behandelingsprocedure neergezet.

Wie kan aanvragen?

Alle sportbonden die bij NOC*NSF als lidmaat zijn aangesloten. Uiteraard kunnen deze sportbonden met andere organisaties samenwerken bij de uitvoering van het beleid – de subsidie wordt echter alleen verleend aan de sportbond.

Wanneer kan de aanvraag worden ingediend?

Aanvragen dienen in principe voor 15 november worden ingediend, voor subsidie in het daaropvolgende jaar (of jaren). VWS geeft daarvoor jaarlijks nieuwe richtlijnen (circulaire) uit.

Hoe de aanvraag indienen?

Bonden die zich actief in willen zetten voor Sportiviteit & Respect-beleid moeten het projectplan waarvoor subsidie wordt aangevraagd in te dienen bij VWS. De complete aanvraag moet – ondertekend door de gemachtigde persoon(!) binnen de bond – schriftelijk worden gestuurd naar:

Dhr. R. de Vries

[adres VWS]

NOC*NSF ontvangt graag een kopie van de aanvraag. Op die manier kan NOC*NSF het overzicht houden, en sneller tot advisering aan VWS overgaan. Deze kopie dient verzonden te worden aan:

NOC*NSF – Lieke Vloet

Postbus 302

6800 AH Arnhem

Of: lieke.vloet@noc-nsf.nl

Hoe wordt de aanvraag beoordeeld?

Bij de beoordeling van de subsidie-aanvraag zal worden getoetst of het projectplan voldoet aan de criteria die in deze bondshandleiding zijn opgesteld (zie: checklist onder 6!). NOC*NSF geeft hierover advies aan VWS en VWS neemt de uiteindelijke beslissing. Indieners van de subsidieaanvraag ontvangen van VWS schriftelijk bericht of de aanvraag al dan niet voor subsidie in aanmerking komt. In feite zijn er drie mogelijkheden:

- Goedkeuring zondermeer. De aanvraag wordt goedgekeurd met daarbij eventueel aanbevelingen en op- en aanmerkingen. De hoogte van het bedrag dat toegewezen wordt kan variëren.
- Voorwaardelijke goedkeuring. De aanvraag kan voor subsidie in aanmerking komen op voorwaarde dat hierin bepaalde wijzigingen worden aangebracht. Het samenwerkingsverband kan helpen bij het aangeven welke concrete veranderingen dienen te worden doorgevoerd om voor subsidie in aanmerking te komen.
- Afkeuring zondermeer. De aanvraag is afgekeurd.

Hoe hoog is de subsidie?

De aanvraag betreft een additionele financiële ondersteuning. De bond moet zelf dus ook zorgdragen voor eigen financiële middelen (dient in de opgestelde begroting duidelijk tot uitdrukking te komen).

Advies vooraf

Het samenwerkingsverband kan de bond ondersteunen om het S&R-projectplan op te stellen. Door de landelijke coördinatie en ervaring op dit gebied kan het samenwerkingsverband helpen het project zo effectief mogelijk te maken en te laten voldoen aan de gestelde criteria, wat een grotere kans op een positieve beoordeling geeft.

6. Checklist

Zowel VWS als het samenwerkingsverband beoordelen het projectplan (zie: '5. Subsidiemogelijkheden'). Om nog eens na te gaan of het projectplan voldoet aan de gestelde eisen, is een *checklist* opgenomen. Deze lijst bevat in samenvattende vorm de eisen waaraan het projectplan moet voldoen. De checklist is niet alleen een check voor de aanvrager en beoordelaar, maar ook een extra handreiking aan de opsteller van het projectplan om overzicht te behouden over het ingediende projectplan. De checklist bestaat uit verschillende vragen die met ja of nee zijn te beantwoorden. Het projectplan zal eerder voldoen aan de gestelde eisen, en dus voor subsidie in aanmerking komen, indien alle vragen bevestigend zijn te beantwoorden.

Het strekt tot aanbeveling de checklist bij het opstellen van het projectplan bij de hand te hebben!

Checklist Sportiviteit & Respect-projectplan

Aard van de thematiek:

- Heeft de thematiek binnen het projectplan betrekking op sportiviteit, respect in de sport? ja/nee
- Wordt de nadruk gelegd op fair play in de sport? ja/nee
- Is het projectplan te plaatsen binnen (een van) de aandachtsgebieden 'omgang met regels', 'omgang met anderen', 'optimaliseren van gelijkheid van kansen' of 'onderling respect binnen de sportvereniging'? ja/nee

Inventarisatie

- Is een inventarisatie uitgevoerd? ja/nee
- Is deze inventarisatie uitgevoerd door een werkgroep bestaande uit verschillende vertegenwoordigers (scheidsrechters, sporters, trainers, bestuurders, ouders ...)? Ja/nee
- Is na deze eerste inventarisatie ook een tweede, uitgebreidere inventarisatie uitgevoerd met de bijgevoegde quick scan? ja/nee
- Staan de resultaten van deze inventarisatie helder omschreven in het projectplan? ja/nee
- Zijn op grond van de inventarisatie heldere conclusies neergeschreven in het projectplan? ja/nee
  - o is in de conclusies een onderscheid aangebracht in doelgroepen? ja/nee
  - o is in de conclusies een tweedeling gemaakt tussen 'fair play in de wedstrijd' en 'sportiviteit en respect binnen de sportvereniging'? ja/nee
  - o is in de conclusies een onderscheid gemaakt tussen houding en gedrag? ja/nee
- Zijn op basis van de inventarisatie concrete aanbevelingen geformuleerd om veranderingen aan te brengen in de bestaande situatie? ja/nee
  - o Is in de aanbevelingen een onderscheid aangebracht naar doelgroepen? ja/nee
  - o Is in de aanbevelingen een tweedeling gemaakt tussen 'fair play in de wedstrijd' en 'sportiviteit en respect binnen de vereniging'? ja/nee
  - o Is in de aanbevelingen in verband met de specifieke doelgroepen een onderscheid gemaakt tussen houding en gedrag? ja/nee

Formuleren van concrete doelen

- Zijn er concrete doelen opgesteld? ja/nee
  - o Zijn deze doelen in verband gebracht met de specifieke doelgroepen? ja/nee
  - o Is in de doelen een duidelijk onderscheid gemaakt tussen doelen die betrekking hebben op 'fair play tijdens de wedstrijd' en doelen die verband houden met 'sportiviteit en respect binnen de vereniging'? ja/nee
  - o Is een onderscheid aangebracht tussen doelen die betrekking hebben op houding en gedrag? ja/nee

De samenwerking

- Is onderzocht met wie kan worden samengewerkt? ja/nee
- Wordt ook daadwerkelijk een samenwerking aangegaan? ja/nee
- Is een globale rolverdeling gemaakt met de samenwerkingspartners? ja/nee

De activiteiten en het activiteitenplan

- Is een activiteitenplan opgesteld/ingevuld? ja/nee
  - o Is duidelijk of de activiteiten zijn gericht op verandering van houding of verandering van gedrag? ja/nee
  - o Is duidelijk door wie de activiteiten worden ingezet/uitgevoerd? ja/nee
  - o Is een planning/fasering aangebracht in de uit te voeren activiteiten? ja/nee

Begroting

- Is de begroting opgesteld? ja/nee
  - o Is aangegeven hoeveel dagdelen worden besteed aan de afzonderlijke activiteiten? ja/nee
  - o Is aangegeven welke bijdrage de bonden, partners van het samenwerkingsverband en VWS moeten leveren? ja/nee
  - o Zijn de totale kosten per afzonderlijk subsidiejaar ingevuld? ja/nee
  - o Is het totaalbedrag dat voor beide jaren wordt aangevraagd ingevuld? ja/nee

Procedure

- Is de aanvraag ingediend voor 15 november? ja/nee
- Is de aanvraag ondertekend door een gemachtigd persoon van de bond? ja/nee
- Is de aanvraag gestuurd naar VWS? ja/nee
- Is een kopie gestuurd naar NOC*NSF? ja/nee

Informatie en contact

Voor informatie over activiteiten die worden ondernomen binnen de anders georganiseerde en ongebonden vormen van sport en bewegen, is informatie in te winnen en kan contact worden gezocht met NISB. NISB ondersteunt vooral gemeenten, onderwijs en buurtsport bij de bevordering van Sportiviteit & Respect.

NISB
Postbus 32
6800 AA Arnhem
T 026 4833800
E *****
W www.nisb.nl

Vanuit het samenwerkingsverband richten NOC*NSF en NCSU zich vooral op de bevordering en ondersteuning van Sportiviteit & Respect binnen de georganiseerde sport. Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met NOC*NSF.

NOC*NSF
Postbus 302
6800 AH Arnhem
T 026 4834400
E lieke.vloet@noc-nsf.nl
W www.sport.nl

NCSU
Korte Bergstraat 15
3811 ML Amersfoort
T 033 4618548
E a.cevaal@ncsu.nl
W www.ncsu.nl

[hier logo sportcode?]